

Wie een kuil graaft...

De Wet bodembescherming behandelt grond als een stiefkindje. De wet vermeldt geen definitie van grond. Het vaste materiaal in de bodem wordt dan ook geen grond genoemd, en is dat volgens de wet ook niet. In beleidsnotities heb ik gelezen dat de wet aan grond een 'ex-situ' status verleent, oftewel iets is pas wettelijk grond nadat het uit de aarde is gehaald. Als je een grondboring hebt geplaatst en de opgeboorde grond netjes naast elkaar neerlegt, is dus sprake van grond. Maar als je het boorgat weer dichtgooit met de opgeboorde grond, dan is het opeens geen grond meer. Alsof je kunt toveren.

Voor de definitie van grond moeten we het Besluit bodemkwaliteit raadplegen. Het begin van die definitie luidt: *'Grond is vast materiaal dat bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 mm en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature worden aangetroffen...'*. Deze definitie is van belang om te beoordelen of een bepaald product al of niet als grond mag en zelfs moet worden gekenmerkt. En dat is weer belangrijk voor de toepassingsmogelijkheden. Denk maar aan het al of niet terechte gebruik van granuliet voor het ondieper maken van plassen.

Een onderdeel van de definitie is dus structuur. Die moet gelijk zijn aan *van nature in de bodem voorkomende structuur*. Opmerkelijk genoeg switcht de wetgever hier van grond naar bodem, die volgens dezelfde wetgever geen grond bevat. Met het begrip structuur wordt bedoeld op de onderlinge rangschikking van de vaste gronddeeltjes. Dat kunnen bijvoorbeeld afgeronde korrels zijn, of scherpe prisma's. Daaruit valt veel af te leiden over de kwaliteit van de bodem, onder meer voor plantengroei.

Tijdens mijn studie heb ik mij bekwaamd in het beschrijven van profielkuilen. Dat valt nog niet mee voor personen met weinig zitvlees. Een belangrijk onderdeel van de profielbeschrijving is het beoordelen en beschrijven van de structuur van de bodem. Ik had zelf het idee dat deze visuele methode om bodems te bestuderen tijdens de Tweede Wereldoorlog was ontstaan, bij gebrek aan laboratoriumfaciliteiten. Maar de geschiedenis gaat verder terug.

De Duitser Johannes Görbing wees als eerste op het belang van de bodemstructuur en van het graven van profielkuilen om die structuur te kunnen zien. Hij heeft daarvoor een methode ontwikkeld. De resultaten daarvan zijn een jaar na zijn overlijden in 1947 gepubliceerd. Johannes was een zelfstandig landbouwvoorlichter en vestigde een eigen laboratorium voor het onderzoeken van grond en gewas. Aan zijn methode ligt het gedurende vele jaren bestuderen van maar liefst 50.000 profielkuilen ten grondslag.

De profielkuil is weer in. Er komt weer meer aandacht voor de bodemstructuur. Dat is mede een gevolg van de achteruitgaande kwaliteit van landbouwpercelen. Dat is een gevolg van het gebruik van zware machines, het injecteren van mest en de daling van het gehalte aan organische stof. Een goede, jarenlang beoefende manier om de structuur van de bodem te beoordelen is het bestuderen van de wand van een profielkuil. Dat gebeurt uiteraard in-situ. Het blijft wringen dat grond - en dus de structuur daarvan - volgens de Wet bodembescherming een ex-situ begrip is. Maar om te toetsen of grond aan de definitie van het Besluit bodemkwaliteit valt, moet je toch te rade gaan bij de structuur zoals die van nature in de bodem voorkomt.

En wat betekent dat voor granuliet? Heeft dit materiaal een structuur zoals deze in de bodem van nature wordt aangetroffen? Ook al is deze structuur kunstmatig tot stand gebracht door het toevoegen van polyacrylamide? Ik denk het wel. Maar het antwoord kan pas gegeven worden op basis van een profielkuil waaruit dit blijkt.

Wie een kuil graaft... kan de bodemstructuur bestuderen.